

Introducziun en la professiun per **persunas d'instrucziun** dal chantun **Grischun**

Publitgà da l'Uffizi per la scola populara ed il sport dal Grischun

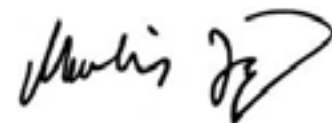

Charas novas **collegas**, chars novs **collegas**

Cun il cumenzament dal bellezza pensum d'instruir stais Vus tant profes-
siunalmain sco era persunalmain avant in spartavias da Vossa vita. Usche
ditg sco Vus instruis na vegnis Vus betg ad emblidar co ch'igl è stà da
cumenzar. Cura che Vus essas As annunziads per la piazza avais Vus
probablmain pensà: „Jau sun preparà bain cun mia scolaziun“ – ed ussa
tut questas dumondas: „Poss jau concepir mia instrucziun uschia sco
imaginà? Sun jau propi competent en la materia? Vegnan las collegas ed
ils collegas a m'acceptar? Tge fatsch jau, sche...?“ Talas dumondas perse-
quiteschan singuls principiants fin en lur siemis. Auters siglian simplamain
en l'aua freida e fan in pass suenter l'auter.

Tuttina co ch'i va cun Vus en quest mument spezial da Vossa vita: Nus
vulain sustegnair Vus tuts al cumenzament da Vossa professiun – gist là,
nua che Vus avais basegn. Nus As faschain perquai ina offerta sin diffe-
rents levels. Questa è per part obligatoria e per part facultativa e cumpiglia
tut ils trais champs ch'èn impurtants en il mintgadi d'instrucziun: la scola,
la regiun ed il chantun. Jau ma giavisch che Vus possias profitar da nossa
offerta. Jau sun persuadì, ch'igl è impurtant per il svilup da nossa scola
populara grischuna, che Vus vegnis da trair a niz cumplainamain Voss
potenzial davent dal cumenzament.

Martin Jäger, cusseglier guvernativ, magister primar (1973–1996)

Infurmaziuns generalas

Per tgi? Las offertas sa drizzan a principiants en l'emprim onn d'uffizi, personas che cumenzan puspè ad instruir suenter ina interrupziun professiunala d'almain tschintg onns e personas d'instrucziun senza scolaziun correspundenta dal stgalim en lur emprim onn da scola (p.ex. persuna d'instrucziun dal stgalim primar che instruescha il stgalim secundar). Las offertas èn gratuitas per ils participants.

Per tge? Ils principiants vegnan qualifitgads da dumagnar bain las pretensiuns professiunalas specificas e persunalas da la fasa dal cumenzament, e da sa participar activamain al svilup da la scola. Ils principiants duain retschaiver bler sustegn en il dretg mument – e quai cun impunder pauc temp.

Co? Ils principiants cumponan sezs lur menu, tenor basegn. L'inspecturat chantunal da scola coordinescha las offertas. Particularitads regiunalas e linguisticas vegnan resguardadas. In barat d'experiences annual tranter ils offeriders participads segirescha il funcziunament pratic.

Questa broschura desista d'artitgels dubels e da stritgs diagonals per omaduas schlattainas (p.ex. il/la mentur/-a) per facilitar uschia la lectura ed applitgescha consequentamain mo la furma masculina. La furma feminina è natiralmain adina inclusa.

Introducziun al plaz da lavur

Finamira La direcziun da la scola introducescha ils principiants en lur team, a lur plaz da lavur ed a las cundiziuns da lavur. Nua ch'i na dat betg ina direcziun da scola surprenda il president dal cussegl da scola questa incumbensa.

Principis Stgaffir confidenza; mussar als principiants, che la direcziun da scola ha chapientscha per lur situaziun e ch'ella la prenda serius; dar da sentir als principiants dad esser bainvegnids en il team davent da l'entschatta e che dumondas specificas vegnan scleridas pass per pass.

Decurs

- 1 Entschatta da scola: preschentaziun en il team (persunas d'instrucziun, pedel, terapeuts e.u.v.)
- 2 Guid atras la chasa da scola: declerar tut quai ch'ins sto savair a l'entschatta davart ils indrizs e l'equipament
- 3 Discurs davart las cundiziuns da rom da la scola e dals puncts essenzials da l'instrucziun
- 4 En cass ch'ils principiants han basegn: discurs davart lur contract d'engaschament e davart las cundiziuns da lavur. Infurmaziun immediata e renviament ad ulteriuras funtaunas d'infurmaziun
- 5 Surdada dals documents en scrit; renviament a la website da la scola
- 6 Infurmar tge collegas che vegnan en dumonda sco menturs
- 7 Infurmaziun davart il fatg ch'il feedback da l'introducziun en la piazza vegn a far part da l'emprim discurs cun il collavuratur

«Jau era uschè malsegir, dentant suenter il cordial bainvegni e l'introducziun professiunala gievi gia meglier.» *(principiant)*

Direcziun dal **persunal**

Finamira Ils principiants èn abels d'ademplir a moda professiunala lur incumbensa en tut sias fassetas. Els s'integreschan en il team e cumenzan d'al crear vinavant.

Principis Mussar interess per il process da svilup personal ch'ils principiants transcurran; ils principiants sa laschan stimular da transformar pretensiuns envers las personas d'instrucziun en activitads dal mintgadi; formular cleras spetgas.

Decurs

- 1 Direcziun dal personal segund il reglament chantunal davart las direcziuns da scolas e dal carnet da duairs
- 2 La direcziun da scola sustegn ils principiants en lur svilup
- 3 Da temp en temp, durant las pausas ed a l'ur da l'instrucziun, organisar barats collegials, p.ex. davart:
 - las concepziuns personalas d'ina buna scola/instrucziun
 - l'integraziun en discussiuns professiunalas actualas
 - il basegn da sustegn individual
 - difficultads cun l'execuziun da la professiun, sco p.ex. disciplina e.u.v.
 - il sa sentir general en il team
- 4 En cass da basegn dals principiants: discurs davart lur contract d'engaschament e las cundiziuns da lavur; infurmaziun immediata e renviament ad ulteriuras funtaunas d'infurmaziun

«Principiants èn per mai ils avra-portas per il svilup da l'instrucziun en mia scola.» *(manader da scola)*

Menturat

Finamira Per la fasa d'entrada en la professiun elegian ils principiants in mentur, ch'als sustegna da dumagnar las sfidas professiunalas e persunalas dal mintgadi scolastic. Els sviluppeschan cun success in cumportament professiunal reflectà.

Principis S'orientar als basegns individuals dals principiants; sustegn simpel, collegial, situativ e nunbirocratic; barat professiunal tranter collegas equals.

Profil dal mentur

- instruescha almain dapi trais onns en la scola; bun access als collegas
- lascha sa sviluppar ina relaziun a basa cun dretgs equals
- indemniziun en furma d'ina pauschala

Decurs

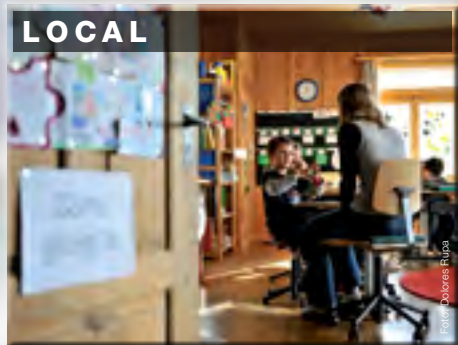
- 1 Trametter la cunvegna da menturat a l'inspecturat regiunal enfin la fin da las vacanzas d'atun
- 2 Infurmaziun/scleriment davart la planisaziun e la realisaziun da l'instrucziun, meds d'instrucziun, materia/documents/materialias, giudicament dals scolars, concepziun da la lavur da geniturs e.u.v.
- 3 Baratar material d'instrucziun
- 4 Discutar tge ch'è ì bain e tge ch'è ì mal
- 5 Almain ina ospitaziun vicendaivla è obligatoria
- 6 Protocol d'activitads (naginas infurmaziuns confidenzialas)

«I dat bain muments, nua ch'jau pens, che jau na dumognia betg quai. Lura èsi impurtant da pudair sediscussiunar svelt.»

(principianta)

Introducziun en la professiun per persunas d'instrucziun

OFFERIDER	OFFERTAS DA SUSTEGN	
Scola auta da pedagogia Cuirà	Offertas da perfecziunament per principiants	
Servetsch psicologic da scola	Occurenza da partenza	Cussegliaziun individuala concernent uffant e classa
Inspecturat da scola		Cussegliaziun da l'instrucziun
Direcziun da la scola	Introducziun al plaz da lavur	Direcziun dal persunal
Menturat	Sustegn situativ en il mintgadi d'instrucziun e da la scola	

Partecipaziun obligatoric

Partecipaziun facultativ

Inscunter d'introducziun per novas persunas d'instrucziun

Finamiras Ils principiants èn infurmads davart las offertras da sustegn a nivel regiunal e chantunal ed enconuschan personalmain ils collavuraders dal servetsch psicologic da scola e da l'inspecturat da scola, ils quals èn responsabels per els.

Principis L'inscunter d'introducziun è concepì a moda interactiva. Il servetsch psicologic da scola e l'inspecturat da scola restrenschan lur preschentaziun a las infurmaziuns las pli impurtantas e renvieschan a las infurmaziuns detagliadas en la brochura sco era a la website. Ils participants intervegnan en workshops orientads als bassegns, cun tge sustegn els pon quintar.

Decurs

- 1 Emprerder d'enconuscher in l'auter a moda persunala
- 2 Preschentaziuns alternantas davart l'organisaziun e las offertras dal servetsch psicologic da scola e l'inspecturat da scola
- 3 Lavuratori a basa da temas che vegnan elegids dals participants
- 4 Arcun da temas

«Per il mument n'hai jau betg difficultads, jau sun dentant cuntent d'enconuscher las persunas a las qualas jau poss ma drizzar sch'i capita ina giada insatge.» *(principiant)*

Cussegliaziun da l'instrucziun

Finamira Ils principiants obtegnan in resun professiunal e fundà davart lur instrucziun. L'inspecturat da scola identifitgescha ad uras deficits pussaivels en l'instrucziun e po promover e cussegljar ils principiants.

Principis Almain trais visitas nunannunziadas da l'instrucziun durant l'emprim onn d'instrucziun; discurs da resun suenter mintga visita; sch'i fa basegn definir mesiras prioritarias d'optimaziun.

Decurs

- 1 Visitas da l'instrucziun entras l'inspectur: 1. visita tranter avust ed october, 2. visita tranter december e schaner, 3. visita tranter mars ed avril
- 2 Decurs d'ina visita: observaziun da duas lecziuns, discurs da resun da 45–60 minutas
- 3 Resun fundà davart l'instrucziun, p.ex. davart: direcziun da la classa, clima d'instrucziun, motivaziun, structurass/evidenza, finamiras/cuntegns, orientaziun a las cumpetenzas, orientaziun als scolars, activaziun, metodass/furmass socialas, exercitar/consolidar/valitar, pratica cun eterogenitad
- 4 Discussiun da dumondas persunalas
- 5 Ulteriuras visitas tenor basegn ni sin giavisch dal principiant

«La persuna d'instrucziun stat en il center da l'instrucziun. La cussegliaziun da l'instrucziun la duai rinforzar en ses agir.» (*inspectura*)

Cussegliaziun individuala concernent uffant e classa

Finamira Ils principiants pon sa barattar cun il psicolog da scola responsabel davart dumondas pedagogicas e psicologicas specificas concernent singuls uffants, sco era concernent dinamicas specialas da classa (p.ex. mudregiar). Qua poi sa tractar da cas concrets u dumondas generalas u preventivas. Uschia emprendan ils principiants d'enconuscher furmas cumprovadas da collavurar e da schliar problems.

Principis Offerta tenor dumonda/tematica en il setting singul e tenor il princip da clamar.

Decurs

- 1 Analisa communabla da la situaziun concreta e dals giavischs
- 2 Elavurar vias a soluziuns pussaivlas
- 3 Planisar pass concrets a la soluziun ed exercitar, sch'i fa da basegn, approfondar e.u.v.
- 4 Examinar ils pass a la soluziun areguard l'effect giavischè
- 5 Eventualmain iniziar ulteriurs pass, sa cunvegnir davart u concluder midadas dal proceder

«I po esser difficil d'accumpagnar in uffant en ses svilup, sche bler va auter che spetgà. Lura èsi meglier da sa discurren avant che far decisiuns.» *(psicolog da scola)*

Offerta da perfecziunament per principiants

Finamira Ils principiants han la pussaivladad da reflectar lur experienzas en offertas da perfecziunament facultativas da la scola auta da pedagogia dal Grischun. Els pon sa barattar cun spezialists da la pedagogia e cun collegas da lavur. Ils principiants pon sviluppar soluziuns per lur dumondas avertas.

Principis Las offertas per ils principiants èn ina part da la purschida da perfecziunament da la scola auta da pedagogia. Ellas tractan dumondas, che fatschentan ils principiants, sco l'experienza mussa, al cumenzament da lur professiun. Las offertas èn repartidas intenziunadamain sur l'entir onn da scola.

Concepziun da las offertas da perfecziunament

- Ils curs han lieu, tut tenor il tema, central u regional
 - La participaziun è facultativa
 - L'offerta succeda en las trais linguas chantunals
 - Ils cuntegns da las offertas èn repartids sco suonda sur l'onn:
 - La stad avant l'entrada en uffizi:** Planisar comunablamain l'onn da scola
 - L'avust:** Mia emprima saira da geniturs
 - L'october:** Direcziun da la classa e vegnir a riva cun situaziuns difficilas
 - Il schaner:** Manar discurs da geniturs
 - La stad suenter l'emprim onn d'instrucziun:** Reflectar experienzas personalas e sviluppar retschas da lecziuns
- Lavuratori per arrivar a la persistenza: barat d'experientschas ed approfondaziun en in forum digital accompagnà

«En ils curs emperndan ils participants co engrondir lur repertori d'acziun.» *(manader da curs)*

Impressum

Publitgå da l'Uffizi per la scola populara ed il sport dal Grischun, 2013

Fotografias: Dolores Rupa, Ralph Feiner, Andrea Badrutt

Cumposiziun: Spescha Visual Design, Ramun Spescha